

Ur *Fjärde internationalen* nr 1/1975.

Michel Pablo

Om parollen arbetar- och bonderegering

Parollen om "arbetarnas- och böndernas regering" dök först upp 1917 i bolsjevikernas politik. Där användes den i två sammanhang. Dels som en allmän propagandaparoll, som en populär benämning på proletariats diktatur "och underströk idén om en allians mellan proletariats och de fattiga bondemassorna som utgjorde sovjetmaktens bas", som övergångsprogrammet uttryckte det. Dels användes den som en agitatorisk paroll. T.ex. konkretiserades den mellan april och september 1917 av bolsjevikerna. som då fortfarande var i minoritet i sovjeterna, som ett krav riktat mot mensjevikerna och socialistrevolutionärerna för att förmå dessa att "bryta koalitionen och ta makten i sina egna händer".

Denna artikel tar upp parollen utifrån det senare användningsområdet. Parollen om en "arbetar- och bonderegering" anammades definitivt av den Kommunistiska Internationalen efter Oktoberrevolutionen i Ryssland 1917.

Särskilt Kommunistiska Internationalens fjärde kongress återupplivade i "Resolutionen om taktiken" parollen i dess båda aspekter. Särskilt tryckte resolutionen på dess betydelse som agitatorisk paroll. Senare vet vi att parollen kom att få en helt annan betydelse när den Kommunistiska Internationalen under Stalins ledning försökte återuppliva formuleringen om "proletariats och böndernas demokratiska diktatur" i de koloniala länderna och Folkfrontspolitiken efter 1934. Som Övergångsprogrammet helt riktigt slår fast "gavs parollen om arbetar- och bonderegeringen ett helt annat, endast demokratiskt (dvs borgerligt) innehåll". Vår rörelse har alltid tillbakavisat denna förfalskning. Det gäller t.ex. under den spanska revolutionens första fas och i Frankrike mellan 1934 och -36.

För att få en korrekt förståelse för inriktningen är det nödvändigt att studera de erfarenheter som de ryska bolsjevikerna gjorde 1917.

Bolsjevikernas erfarenhet

Parollen om "arbetar och bonderegeringen" kan endast användas under vissa givna förhållanden, då styrkeförhållandet mellan de partier som anser sig representera arbetarklassen och de som representerar bourgeoisin "på dagordningen ställer den politiska nödvändigheten av att lösa frågan om arbetarregeringen". (Resolution om Taktiken Kommunistiska Internationalens fjärde kongress) Under dessa villkor vänder sig det revolutionära partiet, som fortfarande är i minoritet inom arbetarklassen, till de partier som är i majoritet inom klassen och uppmanar dessa att "bryta koalitionen och ta makten" och föra en genuin klasspolitik.

Det är detta som bolsjevikerna gjorde mellan april och september 1917. Låt oss kortfattat gå igenom de karaktäristiska dragen och händelserna under denna period. Den 14 mars 1917 bildades den första provisoriska regeringen med prins Lvov i spetsen som en resultat av en överenskommelse med Arbetar- och Soldatsovjeterna. Dessa dominerades vid den här tiden av mensjevikerna och socialistrevolutionärer. Regeringen existerade ända tills krisen den tredje till femte maj 1917. Den första koalitionsregeringen bildades den 18 maj, efter Miljukovs tillbakaträdande. Nu åter med prins Lvov, men också med "socialistiska" delegater från Petrogradsovjeten.

Den senare regeringen existerade ända till julidagarna 1917, då den ersattes av en andra koalitionsregering, denna gång ledd av Kerenskij. Under hela tiden från mars till julidagarna existerade en dubbelmaktssituation i Ryssland. På ena sidan stod borgarklassens politiska regering och på andra sidan arbetarnas, böndernas och soldaternas rådsmyndighet. Lenin betraktade

denna period som en tid då sovjeterna utvidgade sin effektiva makt och demokrati. Det fördes en ideologisk kamp inom sovjeterna mellan de olika arbetarpartierna. Lenin och bolsjevikerna trodde vid den här tiden på en fredlig utveckling av revolutionen.

Bolsjevikerna representerade på det nationella planet endast en liten minoritet i sovjeterna (På den första allryska sovjetkongressen den 16 juni representerade de inte mer än 13%. På den första allryska bonde kongressen 17 maj till 11 juni var också den bolsjevikiska fraktionen obetydlig).

Det var under dessa villkor som bolsjevikerna gick ut med två centrala paroller: "All makt åt sovjeterna" och "ned med de kapitalistiska ministrarna". Under de givna styrkeförhållandena innebar detta i praktiken att makten skulle överföras till mensjevikerna och socialistrevolutionärerna som ju var i klar majoritet.

Konsekvensen av parollerna var i praktiken ett krav på en mensjevikisk/socialistrevolutionär regering. Lenin medgav uttryckligen detta när han exempelvis under Kornilovkuppen föreslog att hans parti skulle erbjuda Kerenskij en villkorlig kompromiss genom att uppbåda ett "återvändande till vår paroll från före julidagarna om all makt åt sovjeterna, dvs för en regering av mensjevikiker och socialistrevolutionärer ansvariga inför sovjeterna".

Detta krav hade en revolutionär betydelse just därför att det inte var frågan om att bilda en parlamentarisk regering utan en regering baserad på sovjeterna och kontrollerad av dessa.

Dessutom var sovjeterna under denna period:

- a) folkets väpnade styrka mot vilken den borgerliga regeringen var absolut impotent, och
- b) den demokratiska form framför andra som kunde uttrycka majoritetens fria vilja, dvs den majoritet som endast kunde vinnas över till en revolutionär ståndpunkt via ideologisk kamp.

Lenin fann att dessa villkor var tillräckliga för att tillbakavisa varje tanke på en våldsam överföring av makten till proletärerna och halvproletärerna och rekommenderade istället en ideologisk kamp inom sovjeterna.

Den mensjevikiska pressen anklagade bolsjevikerna för att uppegga arbetarna, inte bara mot regeringen utan också mot sovjeterna. Som svar på detta skrev Lenin; "I Ryssland har vi nu tillräcklig frihet så att majoritetens vilja kan regera genom sammansättningen av representanter i arbetar- och soldatsovjeterna. Om det proletära partiet på ett seriöst, och inte blanquistiskt sätt vill ta makten, så måste vi kämpa för att få inflytande i sovjeterna. Allt detta har blivit sagt, repeterat och förklarat om och om igen i Pravda. Det är endast dumma och illvilliga människor som inte förstår detta". Längre fram i samma artikel säger Lenin: "Vi har en rätt som vi kommer att kämpa för: Vi skall kämpa för att vinna inflytande och majoritet i sovjeterna. Vi återupprepar: Vi skall förklara oss positiva till ett överförande av makten till proletärerna och halvproletärerna endast när arbetarnas och soldaternas representanter i sovjeterna godtar vår politik och är beredda att ta makten i sina egna händer".

Vi kan visa på ett annat mycket klart exempel på en antikapitalistisk, revolutionär tolkning av parollen "arbetar- och bonderegering". Det gällde kravet på en "mensjevikisk/socialistrevolutionär regering" vid tiden för Kornilovrevolten.

Som vi redan förklarat betraktade Lenin parollen "All makt åt sovjeterna" som en lämplig paroll för en hel period "av en möjlig fredlig utveckling av revolutionen i april, maj, juni och ända fram till dagarna mellan den 12 och 22 juli, dvs ända till det ögonblick då den faktiska makten överfördes till den militära diktaturen (med Kerenskij i spetsen)." Efter det att Kerenskij hade släppt lös terrorn mot arbetarklassen och särskilt mot bolsjevikerna ansåg Lenin att: "denna paroll inte längre är riktig eftersom den inte inberäknar maktförskjutningen (militärdiktaturens tillträde) och det verkliga och totala förräderiet av revolutionen från

mensjevikernas och socialistrevolutionärernas sida”. Därpå uppmanade Lenin arbetaravangardet att utdela ett ”avgörande slag”, att överge varje ”konstitutionell eller demokratisk illusion” och varje falsk förhoppning om en ”fredlig utveckling av revolutionen”.

Under de första dagarna i september kom emellertid Kornilovrevolten. Kerenskij och hans ”socialistiska” ministrar gav efter för massornas tryck (de var redo att försvara sig med vapen i händerna) och såg sig tvingade att kämpa mot den reaktionära generalen. I detta avgörande skede gör opportunisterna inom bolsjevikernas led sig hörda. De uttryckte, om än indirekt, sitt förtroende för den provisoriska regeringen för att ”försvara den (i allmänhet) mot Kosackerna”. De föreslår ett block med ”socialisterna” för att stödja regeringen.

Den position Lenin tog i denna fråga innehåller en oerhört värdefull lärdom för alla revolutionära partier när det gäller den leninistiska användningen av enhetsfronttaktiken och parollen om ”arbetar- och bonderegering”, som under viss omständigheter är en oundviklig följd av den förra.

Lenin var för att omedelbart utesluta de som försvarade blocket med ”socialisterna”. (Konspirationsrykten, 31 aug., 1917). I sitt brev till Centralkommittén i bolsjevikpartiet daterat den 12:e september [gamla stilen: 30 augusti] 1917 förklarade Lenin sin inställning till Kerenskijregeringen på följande sätt:

”Och vi får inte *ens nu* stödja Kerenskij's regering. Det vore principiöst. Man kommer att fråga: Skall man då inte slåss mot Kornilov? Självfallet, jo! Men det är inte ett och samma, det finns en gräns här, den överskrids av en del bolsjeviker, som förfaller till ”kompromissande” och låter sig *ryckas* med av händelsernas ström.

Vi kommer att kämpa, vi kämpar mot Kornilov, *liksom* Kerenskij's trupper, men vi stöder inte Kerenskij, **utan** avslöjar hans svaghet. Det är skillnad. Det är en tämligen fin, men ytterst väsentlig skillnad och den får inte glömmas.

Vari består då ändringen i vår taktik efter Kornilovupproret?

Den består i att vi ändrar formen för vår kamp mot Kerenskij. Utan att ett ens försvaga vår fiendskap mot honom, utan att ta tillbaka ett ord av vad vi sagt mot honom, utan att avstå från uppgiften att störta Kerenskij, säger vi: man måste beräkna ögonblicket. Vi tänker inte störta Kerenskij nu, vi skall nu ta itu med uppgiften att störta honom *på ett annat sätt*, nämligen: klargöra för folket (som kämpar mot Kornilov) Kerenskij's *svaghet* och *vacklan*. Det gjorde vi också tidigare. Men nu har det blivit *huvudsaken*: häri består ändringen.

Vidare består ändringen i att *huvudsaken* nu har blivit: förstärkt agitation för att ställa ett slags ”delkrav” till Kerenskij: häkta Miljukov, beväpna arbetarna i Petrograd, kalla in trupper från Kronstadt, Viborg och Helsingfors till Petrograd, fördriv riksduman, häkta Rodzianko, stadfäst i lag överlämnandet av godsägarnas jord till bönderna, inför arbetarkontroll över spannmålen och över fabrikerna osv., osv. Och dessa krav bör vi inte endast rikta **till** Kerenskij, inte så mycket till Kerenskij, som till arbetarna, soldaterna och bönderna, som *ryckts* med i kampen mot Kornilov. Man måste ytterligare rycka dem med, sporra dem att slå de generaler och officerare, som uttalar sig för Kornilov, man måste yrka på att *de* kräver att jorden omedelbart överlämnas åt bönderna, man måste bibringa *dem* tanken att det är nödvändigt att häkta Rodzianko och Miljukov, att fördriva riksduman, förbjuda Retj o. a. borgerliga tidningar och anställa undersökning mot dem. Särskilt ”vänster”-socialistrevolutionärerna bör man trycka på i denna riktning....

Fraserna om landets försvar, om den revolutionära demokratis enhetsfront, om understödande av den provisoriska regeringen osv., osv., måste hänsynslöst bekämpas, just emedan de är *fraser*.” (VI Lenin: *Valda verk i tio band*, band 7 s xxx).

I sin artikel den fjortonde september 1917, ”Om kompromisser”, återvände Lenin till frågan om en ”kompromiss” med Kerenskij mot Kornilov. Han satte upp följande villkor:

Kompromissen skulle bestå i att bolsjevikerna, utan att göra anspråk på att delta i regeringen (vilket är omöjligt för en internationalist utan att förutsättningarna för proletarietets och fattigböndernas diktatur faktiskt förverkligats), skulle avstå från att omedelbart kräva maktens övergång till proletarietet och fattigbönderna och från att använda revolutionära kampmetoder för detta krav. Ett självklart och för socialistrevolutionärerna och mensjevikerna inte nytt villkor vore fullständig agitationsfrihet och konstituerande församlingens inkallande utan nya uppskov och rentav inom kortare tidrymd.

Som regeringsblock skulle mensjevikerna och socialistrevolutionärerna samtycka till (under förutsättning att kompromissen kommer till stånd) att bilda en regering, som helt och uteslutande vore ansvarig inför sovjeterna, varvid sovjeterna även lokalt skulle erhålla hela makten. Häri skulle det ”nya” villkoret bestå. Några andra villkor skulle, tror jag, bolsjevikerna inte ställa, eftersom de förutsätter att en verkligt fullständig agitationsfrihet och ett omedelbart förverkligande av den nya demokratismen vid sovjeternas sammansättande (nyval) och i deras verksamhet i och för sig skulle säkerställa revolutionens fredliga framåtskridande och ett *fredligt övervinnande* av partikampen inom sovjeterna.” (VI Lenin: *Valda verk i tio band*, band 7 s 152).

Vad som bland annat är intressant i Lenins ställningstagande är de två villkor för kompromissen med en ”enhetsfront” som föreslogs Kerenskij:

- a) full frihet för propaganda i sovjeterna;
- b) ett återgivande av makten till de lokala sovjeterna.

Detta är mycket betydelsefullt. Än en gång vägrade Lenin att stödja en ”mensjevikisk/socialistrevolutionär regering”, ikläder sig inget politiskt ansvar för dess handlingar, men lovar endast att åter inträda på den väg som innebar revolutionens fredliga utveckling, dvs inom sovjeterna, som återupprättades med full makt och med en demokratisk organisering. Som en konsekvens av detta lovade han att tolerera den ”socialistiska” regeringen så länge som den var ett uttryck för viljan hos majoriteten i sovjeterna.

Sammanfattningsvis, för att förstå den verkliga meningen av uttrycket ”arbetar- och bonde-regering” såsom det användes av bolsjevikerna 1917 i form av en agitatorisk paroll, är det nödvändigt att ta hänsyn till följande faktorer:

- a) Bolsjevikernas krav, som riktades till mensjevikerna och till socialistrevolutionärerna måste förstås utifrån existensen av en enhetsfront, organiserad av alla arbetarpartier, sovjeterna, som hade verkställande makt och fullständig intern demokrati. Regeringen skulle baseras på sovjeterna och kontrolleras av dem. Den skulle därför bli en regering liknande Kommunen, inom ramen för en genuint demokratisk arbetarrepublik.
- b) Inte ens under dessa villkor ville bolsjevikerna stödja en sådan regering, inte ta något politiskt ansvar för dess handlingar, utan endast tolerera den så länge som den var ett uttryck för viljan hos majoriteten i sovjeterna.
- c) Bolsjevikerna inskränkte inte det minsta på sin egen propaganda, utan strävade efter att få sovjeterna att omfatta sin åsikt och följaktligen också att överta sovjetregeringen.

Det är nödvändigt att ständigt hålla i minnet alla dessa villkor för att förstå den verkliga betydelsen av parollen om en ”arbetar- och bonde-regering” som ett revolutionärt, antikapitalistiskt övergångs krav, såsom det användes mellan april och september 1917 av bolsjevikerna.

Den Kommunistiska Internationalen återupplivade denna paroll i samma mening. Den tidigare citerade ”Resolution om taktiken” antagen av Kominterns fjärde kongress, är helt entydiga på denna punkt. Efter att ha understrukit att denna paroll i *agitationen* erhåller en betydelse när styrkeförhållandet mellan arbetarpartierna och borgarklassen är sådant att frågan om en arbetarregering ställs på dagordningen, så preciserar resolutionen att denna paroll ”är en

oundviklig konsekvens av hela enhetsfronttaktiken". Men vilken enhetsfront, i vilken utsträckning och på vilket program? Resolutionen ger ett klart svar på alla dessa frågor.

Vad det gäller är inte en tillfällig eller begränsad enhetsfront för att uppnå vissa begränsade mål, ett program för ekonomiska mål som en enhetsfront mellan fackföreningarna. Det är fråga om ett mycket vidare handlingsfält.

"Mot den öppna eller maskerade borgerliga och socialdemokratiska koalitionen," ställer kommunisterna alla arbetares enhetsfront och den politiska och ekonomiska koalitionen av alla arbetarpartier mot borgarklassens makt för det slutgiltiga störtandet av den senare".

Kommunisterna visar själva i sin propaganda vilket slags program en sådan regering borde ha:

"Det mest elementära program för en arbetarregering måste bestå i att beväpna proletariatet, avväpna de kontrarevolutionära borgerliga organisationerna, etablera kontroll över produktionen, övervältra på de rika de tyngsta skattebördorna och bryta den kontrarevolutionära borgarklassens motstånd"

Vårt Övergångsprogram förklarar denna sak på samma sätt när det säger:

"Av samtliga de parter och organisationer som stöder sig på arbetarna och bönderna och talar i deras namn kräver vi, att de bryter politiskt med bourgeoisin och träder in i kampen för arbetar och bondemakten. I denna kamp lovar vi dem ett fullständigt stöd mot den kapitalistiska reaktionen. Samtidigt utvecklar vi en outröttlig agitation kring de olika övergångskrav som enligt vår mening, bör utgöra 'arbetar- och bonderegeringens' program". (*Kapitalismens Dödskamp och Fjärde Internationalens uppgifter*, Röda Häftet 2, Partisan 1969 s 34).

De senare exemplen från de spanska och franska erfarenheterna illustrerar ytterligare det praktiska användandet av denna paroll och dess betydelse.

Den spanska erfarenheten

I april 1931 lämnade kung Alfonso Spanien och republiken utropades. Den spanska revolutionen började. Dess första steg 1931, med regeringen Zamora–Maura och Lerroux som dominerades av "socialistiska" ministrar, erinrar om den provisoriska regeringen mellan mars och juli 1917 i Ryssland.

Det fanns emellertid en väsentlig skillnad mellan dessa två situationer. Massornas aktioner kanaliserades i Ryssland från första början i utomparlamentariska organ – sovjeterna – medan det i Spanien inte fanns några sovjeter 1931. På grund av detta fick det borgerliga parlamentet, Cortes, en stor betydelse och parollen om en "arbetar- och bonderegering" blev konkretiserad på ett annat sätt än i Ryssland.

De spanska massornas radikaliserings manifesterades 1931 i framgångarna för Socialistpartiet, som snabbt blev det ledande parlamentariska partiet. Inte desto mindre vägrade socialisterna att ta över all makt själva under förevändningen att de inte hade den absoluta majoriteten i Cortes. I sina brev adresserade till ledarna för den spanska vänsteroppositionen, drog Trotskij upp följande taktik: när Zamora-Mauras första koalitionsregering bildades förespråkade han parollen "Ned med Zamora-Maura", vilket var liktydigt med den bolsjevikiska parollen "Ned med de kapitalistiska ministrarna". Trotskij utgick från att det spanska arbetaravantgardet var intresserat av att driva socialisterna att ta hela makten och tvinga dem att bryta koalitionen, därför resonerade han på följande sätt: Parollen "Ned med Zamora-Maura" är korrekt men det gäller att klargöra en sak. Kommunisterna agiterar inte till förmån för minister Lerroux och tar inte heller det minsta ansvar för den socialistiska ministären. Vid varje tillfälle riktar istället kommunisterna sina mest avgörande slag mot de beslutsammaste och ihärdigaste klassfienderna. Därigenom försvagar de försonarna och öppnar vägen för proletariatet. Kommunisterna säger till de socialistiska arbetarna: "Till skillnad från oss har ni förtroende för era

socialistiska ledare, tvinga dem då åtminstone att ta makten. I detta skall vi ge er vårt fulla stöd. Efter det får vi se vad som händer och vem som har rätt". ("Letter on the Spanish Revolution", 24 juni 1931, i *The Spanish revolution*, Trotsky, Pathfinder Press).

Efter den socialistiska segern i junivalen återvände Trotskij till denna fråga och skrev:

"Låt oss något lite ta upp hur de spanska arbetarmassorna kan se på saken: deras ledare, socialisterna, har makten. Detta ökar kraven och orubbligheten bland arbetarna. Varje strejkande arbetare antar att han inte endast behöver gå fri från fruktan för regeringen utan tvärtom väntar han sig att den skall hjälpa honom. Kommunisterna borde dra nytta av arbetarnas förehavanden precis påföljande sätt: 'Ställ krav på regeringen, det är era ledare som är medlemmar i den'. Socialisterna kommer att hävda i sina svar till arbetarna att de inte har majoriteten. Svaret är klart: med ett sant demokratiskt valsysteem och ett slut på koalitionen med borgarklassen är majoriteten säkrad. Men detta vill inte socialisterna".

Det framgår klart av dessa citat att det inte är fråga om att stödja eller propagera för en parlamentarisk, socialistisk regering, utan framför allt att vända sig till de socialistiska arbetarna och utlova dem revolutionärernas hjälp mot den borgerliga reaktionen ifall de tvingar sina ledare att effektivt bryta koalitionen och ta makten.

Men kan makten nås med parlamentariska medel? Denna hypotes är inte teoretiskt utesluten under vissa exceptionella villkor. Vad som är betydelsefullt är inte *hur* en arbetarregering bildas, utan *vilka handlingar* (rent parlamentariska eller revolutionära) som den utför och det program den försöker fullfölja. Den förut nämnda resolutionen från den Kommunistiska Internationalen föreställer sig möjligheten att en "arbetarregering" som uppstår ur en parlamentarisk kombination "kan åstadkomma en uppräckning för den revolutionära arbetarrörelsen".

För att inte ge upphov till några illusioner om en sådan regerings betydelse, om den skulle komma att bildas, tillägger man i samma resolution:

"Det är självklart, att uppkomsten av en verklig arbetarregering och det vidare upprätthållandet av en regering, som bedriver revolutionär politik, kommer att leda till en förbittrad kamp, ev. till inbördeskrig med bourgeoisie."

Trotskij, som inte satt de demokratiskt valda sovjeterna "på basis av en verkligt allmän och lika rösträtt för alla män och kvinnor över 18 års ålder" i direkt motsatsställning till Cortes tillägger inte desto mindre i samma brev:

"Alla argument ovan kommer att hänga i luften om vi begränsar oss själva till enbart demokratiska krav i parlamentarisk mening. Det kan inte bli fråga om en sådan begränsning. Kommunisterna deltar i alla strejker, i alla protester och demonstrationer och försöker alltid att förmå nya befolkningsgrupper att ta upp kampen. Kommunisterna deltar i kampen med massorna och i massornas frontled och som grund för denna kamp för kommunisterna fram parollen om sovjeter som organ för den proletära enhetsfronten." ("The Election Results and the Tactics they Indicate", 1 juli 1931, i *The Spanish revolution*, Trotsky, Pathfinder Press).

Sålunda blir kravet på en "arbetar och bonderegering" en erfarenhet som leder till samma slutsats som den bolsjevikiska: Det revolutionära partiet, som är i minoritet, kräver av de större arbetarpartierna (antingen i sovjeterna eller i parlamentet) att de bryter koalitionen med borgarna och tar makten. Samtidigt propagerar det revolutionära partiet för ett program som består av övergångs krav som skall konstituera "arbetarregeringens" program, understödd och kontrollerad av massorna.

Den franska erfarenheten

Låt oss nu övergå till händelserna i Frankrike. Mellan februari 1934 och juni 1936 genomgick Frankrike en omfattande politisk och social kris. Denna kris tog sin utgångspunkt i uppsvinget för de reaktionära och fascistiska krafterna som tvingade på landet Doumergues regering och varade ända till den mäktiga proletära revolten i maj-juni 1936. Trotskij ägnade en hel serie artiklar och pamfletter åt att på ett djupgående sätt undersöka situationen. Dessa ger oss bland annat en flödande information om parollen ”arbetar- och bonderegering” och dess betydelse ur agitatorisk synvinkel.

Efter den reaktionära fascistiska statskuppen drev socialisterna och kommunisterna den sjätte februari fram en ”enhetsfront mot fascismen”, i vilken också radikalsocialisterna ingick. Från och med 1936 utgjorde denna den beryktade ”folkfronten”. Men 1934 hade denna front inget program för att bekämpa fascismen. Trotskij drog den slutsatsen att folkfrontens största uppgift måste vara ”kampen om makten”. Se följande citat ur ”Vart går Frankrike”:

”Enhetsfrontens mål måste vara en enhetsfrontsregering, det vill säga en socialistisk och kommunistisk regering, en Blum-Cachinministär.”

Detta måste sägas öppet. Om enhetsfronten tar sig själva på allvar kan den inte beröva sig själva parollen för erövrandet av makten. Men med vilka medel? Trotskij svarar:

”Att kämpa om makten innebär att utnyttja varje möjlighet för att med hjälp av en revolutionär knuff störta den halvparlamentariska bonapartistiska regimen, och ersätta den borgerliga staten med en arbetarstat.”

Denna argumentering gäller särskilt för de som ställer sig skapandet av en ”arbetarregering” endast som ett resultat av en parlamentarisk seger för arbetarpartierna, vilket skulle tillförsäkra dem majoriteten.

Trotskij menade att denna offensiva kampanj för att erövrta makten och för det revolutionära programmet kommer att utlösa massornas entusiasm och styrka och rycka loss dem från deras nuvarande parlamentariska och demokratiska konservatism. Trotskij skriver:

”Utgångspunkten för kampen om makten måste vara den grundläggande inställningen att även om det under kapitalismen går att göra motstånd mot ytterligare försämringar av massornas situation, så är det inte möjligt med en verklig förbättring av deras situation utan revolutionära ingrepp på det kapitalistiska ägandets område. Enhetsfrontens politiska kampanj måste ha sin grund i ett genomarbetat *övergångsprogram*, det vill säga ett system av åtgärder med vilka arbetar- och bonderegeringen kan säkra övergången från kapitalism till socialism.”

Dessutom förklarar han vilka slags handlingar som en enhetsfront borde använda sig av för att uppnå sitt mål: erövrandet av makten.

”Intensiva kampanjer i arbetarpresen som hela tiden för fram samma tema, verkligt socialistiska tal i parlamentet (inte från tama deputerade utan från folkledare), utnyttja varje valkampanj för verkligt revolutionära syften, möte efter möte dit massorna inte bara kommer för att höra talarna utan för att få höra de aktuella parollerna och direktiven, skapa och stärk arbetarmilisen, välorganiserade demonstrationer som driver bort de reaktionära banden från gatorna, en öppen kampanj för att ena och stärka fackföreningarna under klasskampens fana, envetna noggrant planerade aktiviteter för att vinna armén för folkets sak, ännu mäktigare demonstrationer, generalstrejk bland landsbygdens och städernas lönarbetare, en allmän offensiv mot den bonapartistiska regeringen och för en arbetar- och bondemakt.”

Den franska erfarenheten från 1934 är särskilt intressant därför att den visar oss hur lite den revolutionära elden dämpas av argument om att det är omöjligt att erövrta makten den parlamentariska vägen. Sådana argument rättfärdigar endast en passivitet istället för att bygga på massornas medvetande för att vrida deras aktivitet i rätt riktning.

Nutida händelser

Vid krigsslutet kunde vi iaktta en kraftig strömning bland massorna, åtminstone i Europa, mot de partier som talade i massornas namn – kommunisterna och socialisterna. Detta var ett uttryck för ett första stadium i massornas radikalisering. I många europeiska länder har dessa partier till och med majoriteten på den parlamentariska nivån. Deras verkliga makt är i praktiken mycket större än deras parlamentariska återspeglning. Detta p g a det snedvridna valsystemet som praktiskt taget utesluter ungdomen och ofta också kvinnorna. Borgarklassens politiska maskineri har övertaget på den parlamentariska nivån, liksom dess administration, press och deras sätt att bearbeta den allmänna opinionen. Å andra sidan, i detta första stadium av massornas radikalisering är det revolutionära partiet - representerat av Fjärde Internationalens olika sektioner — fortfarande svaga och kan inte ingripa som en oberoende faktor.

Dessa omständigheter gör parollen ”arbetar- och bonderegering” i dess agitatoriska form mer tidsenlig än någonsin. Den är i själva verket denna tids centrala paroll, ryggraden bland alla övergångskrav. Som Övergångsprogrammet säger:

”Det är därför som vart och ett av våra övergångskrav borde leda till en och samma slutsats: arbetarna bör bryta med alla bourgeoisins traditionella partier för att tillsammans med bönderna etablera sin egen makt”. (*Övergångsprogrammet*, s 34, Partisan 1969).

Våra unga sektioners konkreta användning av Övergångsprogrammet, som det utvecklades 1938, dvs före andra världskriget, har inte gjorts utan avvikelser. Särskilt våra europeiska sektioners press har vid ett flertal tillfällen givit en felaktig tolkning av den mest framträdande övergångsparollen. Antingen har det skett på ett sekteristiskt sätt, eller oftare i en opportunistisk tappning.

Tolknigen är sekteristisk när den endast används för att i den allmänna propagandan beteckna proletariats diktatur. Under sådana omständigheter får den inget gensvar från massorna. Detta fel begicks bl.a. av våra grekiska kamrater, som uppmanade massorna att kämpa för en ”arbetar- och bonderegering” i betydelsen av proletariats diktatur. Detta gjorde de samtidigt som den överväldigande majoriteten i hela landet var grupperade kring det grekiska kommunistpartiet och dess frontorganisation EAM. För att utveckla massornas politiska erfarenheter, som otvivelaktigt hade revolutionära strävanden, så skulle parollen konkretiserats: ”Makten åt EAM” (under förutsättning att de borgerliga elementen kastades ut).

Den taktiska uppgiften i Grekland bestod i att lära de proletära och halvproletära massorna (fattigbönder, den småborgerliga massan) som följde EAM och strävade efter en folket regering, att de måste bryta med de s.k. borgerliga demokraterna och tvinga kommunistpartiet och det fåtal andra grupperingar som talade i arbetarklassens namn att ta makten.

Samtidigt skulle våra kamrater oupphörligen propagerat för preciserade övergångskrav, som alla utmärkt kan anpassas till grekiska förhållanden, och vilka enligt vår mening skulle utgjort denna regerings program. De grekiska kamraterna anpassade inte parollen om ”arbetar- och bonderegeringen” till den givna situationen. Det krävdes en energisk inblandning från Internationalens sida för att få dem att ändra taktik.

En annan sekteristisk avvikelse är att presentera parollen som ett instrument för att ”avslöja” den förrädiska politiken hos den andra och tredje Internationalens partier och organisationer. Vi är säkra på att det slutgiltiga resultatet av detta krav, om det ständigt och jämt riktas mot de gamla ”kommunistiska” och ”socialistiska” ledarskapen: ”Bryt med bourgeoisin, ta makten”, kommer att avslöja deras förrädiska natur för massorna. Men, och det gäller för hela enhets-taktiken, kravet är inte en enkel manöver från vår sida, utan en allvarligt menad uppmaning till arbetarna att tvinga sina partier att bryta med bourgeoisin. Även om brottet endast delvis

kan förverkligas kommer vi att stödja massorna med all vår styrka gentemot varje tänkbar attack från reaktionen. Det är detta slags språk vi borde använda till arbetarna.

Låt oss nu ta upp den opportunistiska tolkningen av parollen om ”arbetar- och bonderegering”, en tolkning som är vanligare men också farligare eftersom den kan leda in hela vår politik på centristiska vägar.

Vi har sett denna avvikelse utvecklas inom den franska sektionen. PCI:s sista kongress var ett tillfälle att föra upp de två olika tolkningarna av parollen om en ”KP-SP-CGT-regering” som den används av den franska sektionen.

Det finns kamrater som uppfattar denna paroll enbart som *parlamentarisk och demokratisk*, ett minimikrav som inte har det minsta samband med en ”arbetar- och bonderegering”. Parollen verkar användas som ett allmänt uttryck för proletariats diktatur. I en artikel från en kamrat kan vi läsa: ”*arbetar- och bonderegeringen står på dagordningen när det revolutionära partiet, som stödjer sig på en betydande del av proletariats, förbereder dess diktatur*”. Utifrån dessa anmärkningar avvisas parollen om ”arbetar- och bonderegeringen” som ”tve tydlig”, ”oläglig”, och ”farlig”.

Men vad betyder det i så fall när parollen om en ”KP-SP-CGT-regering” förs fram? Till vår förvåning får vi höra att det endast är en taktisk fråga att förklara ”nödvändigheten av en KP-SP-CGT-regering om arbetarpartierna vinner ett val och endast om de uppnår en parlamentarisk majoritet”. Denna parlamentariska regering kommer att förverkliga sitt program och fastän de i verkligheten är ”en borgerlig regering tillsatt för att administrera bourgeoisins intressen” så skall vårt parti säga till arbetarna:

”Vi är redo att gå tillsammans med er..... för att stödja denna regering som ni erkänner som er egen; vi är redo att försvara den tillsammans med er gentemot fiender och falska borgerliga vänner, för att tillåta den att förverkliga sitt program, vilket ända tills nu är ert program!”.

Och denna otroliga förvirring skulle vara att använda enhetsfronttaktiken med arbetarpartierna på det parlamentariska planet! (Författarna till det citerade dokumentet uppfattar faktiskt användandet av parollen om en KP-SP-CGT-regering som en enkel enhetsfronttaktik med kommunisterna och socialisterna på grundval av deras program och på den parlamentariska arenan). Enhetsfronttaktiken, bolsjevikernas erfarenheter, resolutionen från Kominterns fjärde kongress, övergångsprogrammet; allt är tilltrasslat i en oupplöslig förvirring!

Sammanfattning

Denna artikel har nått sitt syfte om den förmår visa:

- a) Att parollen om ”arbetar- och bonderegering” kan ses ur två synvinklar: å ena sidan som en allmän propagandaparoll, som tjänar som en populär beskrivning för proletariats diktatur. Å andra sidan kan den ses som en agitatorisk paroll användbar under villkoret att det existerar ett sådant styrkeförhållande mellan arbetarpartierna och bourgeoisin så att en arbetarregering blir politisk nödvändig.
- b) Att den andra aspekten intresserar det revolutionära partiet särskilt i en situation som kännetecknas av att det självt fortfarande är svagt under det att de traditionella arbetarpartierna har massornas stöd.
- c) Under dessa villkor måste parollen om en ”arbetar- och bonderegering” användas konkret som ett revolutionärt, antikapitalistiskt övergångskrav riktat till det gamla ledarskapet: ”Bryt med bourgeoisin, ta makten i era egna händer”.

d) Att ”bryta med bourgeoisin” betyder med nödvändighet att inte använda dessa partiers program, som är klassarbetets program, utan ett effektivt antikapitalistiskt och revolutionärt klassprogram. Ibland kan det hända att ”arbetarregeringens” program i stort sett kan vara samma program som kommunistpartiets, socialistpartiets eller deras enhetsfronts program. Det kan dock inträffa endast under exceptionella omständigheter att dessa partier för fram ett verkligt revolutionärt program, åtminstone på papperet. I sådana fall skall vi försöka att tvinga deras ledarskap att föra ut sitt program till massorna och försöka förverkliga det. Så var exempelvis fallet i januari 1935, när det franska socialistpartiets nationella ledning utfärdade ett program som lovade att partiet skulle kämpa om makten, krossa den borgerliga statsapparaten, att införa arbetar- och bondedemokrati, att förstatliga bankerna och storindustrin. (Programmet citerades och uppskattades av Trotskij. Se *Whither France*, Pathfinder press [svensk översättning: [Än en gång, vart går Frankrike?](#) på marxistarkivet]

Det revolutionära partiet formulerar sitt program för hela klassen och för dess regering. Vi säger inte: ”Använd vårt program”. Vi säger: ”En verklig arbetarregering som effektivt har brutit med bourgeoisin kommer att använda sig av detta program” och kommer oupphörligen att propagera för de övergångskrav som detta program utgörs av och som är de enda som inför massorna kan påvisa vad det innebär att *effektivt* bryta med bourgeoisin.

e) Parollen om en ”arbetar- och bonderegering” är en oundviklig följd av enhetsfrontstaktiken, men inte av enhetsfrontstaktiken mellan fackföreningarna på grundval av ekonomiska krav utan på en mycket högre nivå, både politiskt och ekonomiskt. En nivå som innefattar arbetarklassens högsta målsättning: att gripa makten.

f) En ”KP-SP-CGT-regering” som förverkligar sitt program på ett parlamentariskt sätt är en borgerlig regering även om alla dess medlemmar tillhör ett arbetarparti. Så är fallet t.ex. med det engelska Labourpartiet. Det revolutionära partiet stöder inte eller försvarar dessa regeringar, inte ens för ett ögonblick, utan borde i stället ”*obarmhärtigt avslöja inför massorna dessa falska 'arbetarregeringars' sanna natur*”. Ur *Resolution om taktiken*, Kominterns fjärde kongress).

g) Kravet som riktas till de traditionella partierna: ”Bryt med bourgeoisin, ta makten” måste åtföljas av en propaganda enligt följande tanke: En regering av detta slag är möjlig endast om den överskrider den borgerliga demokratins ramar, om den uppmanar massorna till revolutionär handling, om den organiserar arbetarklassen för att förverkliga klassens program (i kommittéer för arbetarkontroll över produktionen och matdistributionen) och för att bekämpa bourgeoisins motstånd (miliser).

Det är inte uteslutet att en ”arbetarregering” i exceptionella fall kan uppstå genom parlamentet. Men vad som ger denna dess effektiva klass- och antikapitalistiska karaktär är dess program, dess dragningskraft och organisering av massorna.

Samtidigt gör det revolutionära partiet klart för massorna att bildandet av en sådan regering är det första steget mot det totala omkullkastandet av den borgerliga staten, något som endast kan förverkligas genom upprättandet av proletariats diktatur. Det är i denna, och endast i denna mening som det revolutionära partiet avser att leda kampen genom den agitatoriska parollen om en ”arbetar- och bonderegering”, konkretiserad utifrån förutsättningarna i varje enskilt land.

Författad 1946

Översättningen något reviderad av MF i dec 2008